

OSNOVA NOVOG KONCEPTA SOCIJALNE EKONOMIJE

Mirko Miličević, Milorad Đukić²

¹Poreska uprava Republike Srpske, Trg Republike Srpske 8, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina, milicevicmirko1@gmail.com

²Univerzitet PIM, Ekonomski fakultet, despota Stefana Lazarevića bb, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina

SAŽETAK

Ovaj rad ukazuje na zaokrete po pitanju društveno – ekonomskih odnosa koji su zasnovani na socijalnoj ekonomiji. Na samom kraju aktivnog procesa globalizacije i svih sukoba koji nastali početkom 21. vijeka zbog povezivanja i povećanja broja vlasnika krupnog kapitala, u svijetu će se siromaštvo raširiti do te mjere, tako da će mnoge države postati ekonomski vazali, dok će mali broj hiper-bogataša do te mjere ukрупniti svoj vlasnički kapital u različitim državama ili kontinentima. Granice država koje sada postoje, će postati formalne i bez značaja zbog nove vrste ekonomskog imperijalizma, kao pretpostavke najmoćnije kontrole ljudskog roda od strane hiper - bogataša, i nevjerovatne ekspanzije njihove vlasničke moći u svijetu, zbog čega će pojedine države biti u gotovo potpunom vlasništvu svojih novih vlasnika. Socijalna ekonomija je svjetlo vremena koje dolazi nakon globalizacije, jer u svom novom konceptu ukazuje da ljudski rad može postati akumulirana jedinica, koja sa svojom vrijednosti postaje dio kapitala, što utiče na smanjenje ili rušenje nejednakosti u pogledu odnosa rada i kapitala u cijelom svijetu.

Ključne riječi: socijalna ekonomija, globalizacija, ekonomski imperijalizam.

UVOD

Ovaj rad je svjetlo novog doba, jer ukazuje na nove zaokrete po pitanju društveno – ekonomskih shvatanja koja će mijenjati ekonomske odnose država u bliskoj budućnosti zbog primjene koncepta nove socijalne ekonomije. Nakon globalizacije i svih sukoba koji sada nastaju zbog vlasnika krupnog kapitala, u svijetu će siromaštvo biti rašireno u svim državama, dok će premaleni broj hiper-bogataša do te mjere ukрупniti svoj vlasnički kapital u različitim državama ili kontinentima, zbog čega će pojedine države postati marionete u vlasništvu svojih novih vlasnika. Granice koje sada postoje će biti u potpunosti slomljene zbog ove nove vrste ekonomskog imperijalizma, kao pretpostavke najmoćnije kontrole ljudskog roda od strane super bogataša, i nevjerovatne ekspanzije njihove vlasničke moći u svijetu. Socijalna ekonomija je slamka spasa za novi svijet nakon završetka globalizacije.

Ekonomska teorija u vezi sa proučavanjem dohotka od rada i kapitala je konstantno usavršavana i u uslovima modernijih oblika kapitalističke proizvodnje roba i usluga, ali bez uspjeha za dobro većine ljudi koji ulažu svoje napore putem rada, jer je u logici kapitalizma nedostajala osnova sveobuhvatne ideje o ravnoteži raspodjele kapitala, to jest regulacije odnosa stope prinosa na kapital i udjela kapitala u nacionalnom dohotku. U nastavku industrijalizacije iz prethodnog vijeka 20. vijeka u novi 21. vijek, došlo je do umnožavanja krupnog kapitala u vlasništvu veoma malog broja ljudi u svijetu ekonomija obima postala nekontrolisana. Ekonomska teorija nastoji da što bolje zaštititi interese i rada i kapitala, ali poslije propasti "komunističko-socijalističke" privredne obnove, koja je bila nekada alternativa "kapitalizmu", novi levoliberalni ekonomisti iznose tezu da je utopija o tržišnoj privredi, koja se sama od sebe reguliše, predstavljala samo ideološku bazu za američku dominaciju u vrijeme hladnog rata. Težnja da jedna teorija nadvlada ili pobijedi drugu, stvorila je nekoliko suprotstavljenih ekonomskih teorija, koje su se profilirale kroz istoriju: ekonomski nacionalizam, ekonomski liberalizam i ekonomski kritički osvrt (O'Brien, & Williams, 2004). U savremenom svijetu kapital je mobilan, ali rad nije u istoj mjeri

mobilan, tako da blagostanje ljudi zavisi od ukupne vrijednosti koja se može dodati svijetskom društvenom proizvodu, ako država želi da poveća blagostanje mora da poveća njihovu sposobnost stvaranja vrijednosti kroz bolje obrazovanje, bolju infrastrukturu i bolje socijalne usluge. Dohodak od rada stagnira u većini država u poslednjih dvadeset godina, dok u promijenjenoj industrijskoj sferi raste kapital i investicije koji se preusmjeravaju sada na nove informacione tehnologije, bankarski sektor i farmaceutsku industriju, u odnosu na investicije u prethodnu klasičnu prerađivačku i tešku industriju tokom 20-tog vijeka. U takvim promijenjenim uslovima proizvodnje i usluga, odliv zarada od investiranog kapitala je teško pratiti i mijeriti, što pretpostavlja velike mogućnosti za nova nekontrolisana ulaganja u piramidalnoj strukturi potencijalno novih ulagača. Uz sve to, često se dešava da ispred kapitala na tržištu istupaju zastupnici koja se obavezuju višestrukim ugovorima, to jest sa time se zadužuju preko posrednika putem novih zaduženja i sa često neprepoznatim stvarnim vlasnicima na samom vrhu piramide koji zarađuju ogromne iznose kapitala, koji uz to nisu predstavljeni u zvaničnim poslovnim i finansijskim izvještajima.

TEORIJSKI OKVIR – NA SAMOM KRAJU ERE GLOBALIZACIJE

Neravnoteža u svijetu nastala nakon hladnog rata je pogurala tokove globalizacije u smjeru da SAD postane jedina svetska supersila koja pretenduje na bezuslovno svetsko liderstvo, i koja je svoje djelovanje pretvorila u novi ekonomski imperijalizam sa upotrebom nauke kao nove vojne sile. Kritiku procesa globalizacije savremenog svijeta u vezi sa protivriječnostima globalizacije sa posebnim osvrtom na uticaj „tri stuba“ svetskog procesa globalizacije (MMF, Svjetsku banku i STO) dao je nobelovac Džozef Stiglic (Stiglitz, 2002). Brojni autori ističu da je savremeni svijet stupio u novu eru, ali neravnomjerno i protivriječno. Na to je ukazao i poznati ekonomist i dobitnik Nobelove nagrade za ekonomiju 2001. godine Amerikanac Džozef Stiglic, kao i mnogi drugi autori raznih profila (Vukmirica i Špirić, 2005).

Rastuća podjela na one koji sve imaju i one koji ništa nemaju, povećala je u Trećem svijetu broj strašno siromašnih – koji su za život imali manje od jednog dolara dnevno. Broj ljudi u siromaštvu, u posljednje dvije decenije XX vijeka je porastao za skoro 100 miliona, a to se desilo istovremeno sa prosječnim rastom svjetskog dohotka od oko 2,5% (Stiglitz, Veljković, Rudović, Mencinger, & Horvat, 2004). Umjesto da glavni efekat globalizacije bude doprinos smanjenju siromašnih, situacija je takva da zahvaljujući globalizaciji siromašni postaju još siromašniji u odnosu na bogatstvo razvijenih regiona sveta.

Klasična ekonomija kapitalizma je uglavnom zasnovana na ekonomiji obima kapitalističkog načina proizvodnje i trgovine. Pošto niko nije uspio da pronađe početnu lego kocku, to jest teoretsku osnovu koja uspješno nadgrađuje feudalizam, kapitalizam ili socijalizam, i da pruži teoretske odgovore za usavršavanje postojećeg feudalno – kapitalističkog svjetskog društva, sve to je prouzrokovalo gomilanje novih naučnih teorija koje su zasnovane na klasičnim teorijama ekonomije kapitalizma od strane velikog broja naučnika i stručnih radnika.

Nakon završetka doba masovne industrijalizacije na starim tehnologijama, početak ovog vijeka karakteriše savremeno doba informatičkih tehnologija, biotehnologija i robotizacije, koje su cijeli svijet povezali do neviđenih granica sa novim informacijama bez obzira da li su one istinite ili lažne. Ono što je karakteristično, da su većina korisnika novih tehnoloških sistema postali samo čisti konzumeristi novih informacija, mada priznajem da sam pročitao malo naučnih radova, koji sa određenom naučnom ili stručnom kritikom pišu o negativnim aspektima informaciono – tehnološke revolucije.

Kada govorimo o informaciono – tehnološkom društvu i sektoru industrije, postoje ekonomske tendencije da se odbaci stara industrijska revolucija koja je trajala prethodnih nekoliko vijekova i završila se krajem prošlog milenijuma. U stvari, tehnološki razvoj savremene civilizacije došao je u fazu kada se na dramatičan način ukrštaju različiti razvojni ciljevi. Postojeći konflikti ekonomskih i ekoloških ciljeva pri tome su svakako od najveće važnosti, dok samo još pre nekoliko decenija tek najupućeniji su jedva predviđali da će ekologija bitno uticati na naše ukupno, a ne samo ekonomsko ponašanje.

Nezapaćeni dometi najnovijih tehnoloških ostvarenja u gotovo svim oblastima ljudskog stvaralaštva, posebno u poslednje tri decenije, ukazuju istovremeno i na ozbiljna ograničenja dosadašnjih koncepata razvoja kao i na nedovoljnost dosadašnjih kriterijuma za vrednovanje i ocenu ostvarenog dosadašnjeg razvoja. Ukoliko se kritiċki osvrnemo na aktuelni 21. vijek u kojem je iz prethodnog vremena nastavljena loša tendencija mobilnosti rada, iako postoji veliki broj uloženih investicija u siromašne i zemlje u razvoju da bi se povećalo blagostanje stanovništva, putem investicija za bolje obrazovanje, za bolju infrastrukturu i bolje socijalne usluge i dalje je evidentan usporen ekonomski razvoj, zbog ĉega je potrebno predstaviti i dijelom objasniti koncept moderne socijalne ekonomije.

EKSPERIMENTALNI DIO – SOCIJALNA EKONOMIJA UBLAŹAVA NEJEDNAKOSTI

Polazeći sa Rikardovih i Marxovih analiza iz 19. vijeka, a ne zaobilazeći analize Simona Kuzneta u 20 vijeku, moŹe se konstatovati da su ekonomska istraŹivanja prešla put od izrazite sklonosti apokaliptiċnim predviđanjima – nesumnjivo pretjeranima – do manje pretjerane sklonosti bajkama ili barem srećnog završetka. Prema Kuznetsovoj teoriji, nejednakost dohodaka trebala bi se spontano smanjivati u naprednijim fazama razvoja kapitalizma, bez obzira na izbor ekonomske politike ili druge razlike među zemljama i zatim se stabilizovati u nekom prihvatljivom nivou (Piketty, 2015).

Nijedna od navedenih teorija nije put za rješavanje najvaŹnijeg problema ovog svijeta, da se smanji nejednakost raspodjele kapitala između bogatih i siromašnih na nacionalnom i na međunarodnom planu. Prvi i osnovni zadatak socijalne ekonomije je objasniti ekonomska kretanja i koje nove promjene ekonomska nauka treba da napravi za bolji Źivot cjelokupnog stanovništva. Novac u budućem vremenu će većim dijelom nestati u zatećenom klasiċnom materijalnom obliku, zbog ĉega će biti potrebno uvesti novu naplativu mjernu jedinicu akumuliranog rada. Ove naplative mjerne jedinice akumuliranog rada će postati novo sredstvo plaćanja u trgovini roba i usluga, a obraĉun vrijednosti broja poena na kartici - jedinice akumuliranog rada će se vršiti putem modernizovanih berzi rada. Postavlja se pitanje, kakva je razlika u odnosu na dosadašnje stanje u privredi i ekonomiji ako ove kartice postoje samo tehniċki, a ne donose Źeljno oĉekivane promjene u smislu da je rad ĉovjeka manje iskorišten i kompromitovan od strane vlasnika kapitala? Napredovanje na radnom mjestu će se pratiti putem statistiċkih elektronskih izvještaja, koji će pomoći da se napredak u karijeri radnika kao i rangiranje liĉnih sposobnosti vrši transparentno za sva radna mjesta ili poslove, a ne po osnovu subjektivnih stavova rukovodilaca organizacije. Siromašno stanovništvo i radnici koji su ostali bez posla će biti zbrinuti u radnim zadrugama u kojima će se radom prvo plaćati hrana i smještaj, a kasnije će ovoj kategoriji stanovništva biti omogućeno da zarađuje dodatne akumulirane jedinice rada koje će ih voditi u održivu samostalnost u liĉnom Źivotu i karijeri.

Postojeći socijalni fondovi su već zreli za reorganizaciju svojeg rada i postojanja, ali nema nove ekonomske i politiċke vizije kako da se ovako temeljna reforma uradi. Ono što je sigurno, da će napredak socijalne ekonomije zavisiti od osnivanja modernih berzi rada, koje će ekonomski pratiti novi sistem mjernih jedinica akumuliranog rada. Radnici će akumulirane jedinice rada, dobrovoljno ulagati putem ovih berzi u vrijednosti akumuliranog poena rada na svojoj teritoriji stanovanja. Dobrovoljno uložene jedinice rada od strane radnika u socijalne fondove, putem berzi rada će biti višestruko platno iskoristive, npr. za lijećenje, isplate naknade penzije, kreditiranje i drugo. Pored socijalnih fondova, akumulirane jedinice rada će se moći ulagati i udruŹivati u novu izgradnju, kao i investicije radnika u vlasništvo nad preduzećima i javnim objektima, što će predstavljati novi oblik tranzicije rada i kapitala koji podrŹava socijalnu ekonomiju. Uslov nove tranzicije je da pojedinaĉno radnici i druga fiziĉka lica ne mogu imati više od desetine vrijednosti vlasništva firme, što je ekvivalent duplog iznosa vlasništva malih akcionara. Na nivou država će se procjenjivati vlasništvo rada i vršiti preusmjeravanje nivoa vlasništva na niŹe nivoe upravljanja organizacijama. Vlasništvo kapitala i nove investicije će se preusmjeriti u osnivanje ekoloških udruženja i poslovnih subjekata sa zelenim certifikatom, koji će se udruŹivati i organizovati putem svojih poslovnih jedinica sa ciljem da se postigne potrebni poćncijal za uspješno angaŹovanje u

slučaju krupnijih katastrofa i ekoloških problema na lokalnom, regionalnom, kontinentalnom i svjetskom nivou.

Zarade ili dobit preduzeća neće biti na štetu zaposlenih lica i troškova organizacije, jer prvo se trebaju izmiriti sve obaveze i potraživanja, pa tek ono što preostane od zarade ide u javne fondove za unapređenje ekologije i drugih javnih potreba koje su propisane zakonom. Sva ulaganja i investicije koje preduzeća prenesu sa svojih računa u cilju zaštite ekologije postaju prioritet u odnosu na poreze, dok će porezi služiti za neposlušne platiše ekoloških fondova. Ova ulaganja će služiti za ekološko usavršavanje preduzeća u smislu zaštite prirode i okruženja, kao što su ulaganja na moderne filtere vode, vazduha, odvodne kanale, prečišćavanje otpadnih voda i prerade otpadnih materijala sa ciljem smanjenja deponija smetlišta i zagađivača prirode. Na kontinentalnom nivou će se osnivati banke i berze za ulaganje akumuliranih radnih jedinica, a koje će svakodnevno određivati odnos vrijednosti poena akumulirane jedinice rada, prema vrijednostima ostalih proizvoda i usluga na teritoriji države ili kontinenta.

Ekonomija i politika će se organizovati na horizontalnom nivou upravljanja, a to znači da će postojati skupštine eksperata iz različitih oblasti nauke. Ovakva skupština sastavljena od stručnjaka će usavršavati upravljanje i edukaciju stanovništva u smjeru promjene politike, propisa i ekonomije iz svoje oblasti iz teritorijalne nadležnosti. Koristeći moderne tehnologije, stanovništvo će elektronski glasati po principu direktnog učešća u radu skupštine, po principu prelaska polovine glasova u tijelu za usvajanje tema i odluka o kojim će se glasati elektronska skupština, dok će za usvajanje odluke iz dnevnog reda u elektronskom glasanju biti potrebno najmanje dvije trećine glasova elektronskih glasača. Pravna priroda donošenja odluka na sudovima će se rješavati po principu stvarnog prava, pri čemu će se pratiti efikasnost sudija po broju nerješениh predmeta tokom godine, isto tako i kod radnika i ostalih službenika, što će pored ocjene kvaliteta rada biti objektivni pokazatelj za ostvarivanje bodova na mjernoj kartici rada. Policija će uglavnom biti reorganizovana u komunalnu i ekološku policiju, dok će vojne jedinice biti reorganizovane u jedinice za dekontaminaciju opasnih materija i jedinice angažovane na spasilačke misije u kriznim situacijama u slučaju prirodnih katastrofa.

Ideologija slobodnog tržišta treba da bude zamjenjena analizama zasnovanim na ekonomskoj nauci, uravnoteženijim pogledima na ulogu ekspertske vlade koja svoje zaključke i odluke donosi na osnovu izvedenih studija slučaja, sa jasno određenom svrhom spriječavanja gubitaka i rizičnog učešća javnog kapitala na domaćem ili stranom tržištu kapitala i rada u socijalnoj ekonomiji.

Nastavljanje globalne nestabilnosti predstavlja ogroman trošak. Globalizacija može biti preoblikovana, samo ako je to propisano i na korektan način sprovedeno (tako da sve zemlje imaju glas u odlučivanju o politikama kojih se tiču), a to može pomoći stvaranju nove globalne ekonomije u kojoj rast ne samo održiviji i manje nestalan, već su i njegovi plodovi ravnomjerno podjeljeni (Stglitz et al., 2015). Sve ovo dovodi saradnju i ekonomske odnose između država u lošiji položaj, što svakako mora inicirati promjene i zaokret na bolje po pitanju društveno – ekonomskih shvatanja koja će mijenjati svijet u kojem živimo, na svim nivoima – mikro i makro nivo ekonomije.

Učešće organizacija na tržištu kapitala će se mjeriti i kontrolisati, tako da će višak prihoda u toku godine biti iskorišten i prenesen na račune javnih prihoda fondova za unapređenje ekologije lokalne zajednice ili teritorije države. Ukoliko se organizacija strukturno proširi na kontinentalni nivo, višak sredstava će obavezno biti uplaćivan na račune za unapređenje ekologije države i kontinenta. Komunalne takse će biti zamjenjene sa ekološkim taksama, čiji nivo će se mjeriti koliko je ekološki prihvatljiva tehnologija proizvodnje ili usluga pojedine organizacije i veći nivo sigma koeficijenta i ISO standarda, što znači da će se iznosi taksa određivati i biti varijabilan prema tačno utvrđenoj skali jedinice rada. Ekološki prihvatljivije i efikasnije organizacije će imati tehnologiju koja crpi manje jedinica rada i za takve organizacije će eko – taksa mora biti manja, dok će organizacije koje imaju zastarjela postrojenja više plaćati eko – takse po akumuliranoj jedinici rada.

Računovodstvo će se bazirati na zakonima, ali sa razlikom da će se u odnosu na prethodne račune konta, dodati novi računi konta za pravdanje prihoda i rashoda po osnovu sredstava za ekološke investicije i troškove. Poreski propisi će biti prilagođeni ekologiji i zaštiti životne sredine,

jer se poreska oslobađanja moraju preferirati na troškove organizacije po osnovu ulaganja firme za podizanje nivoa zaštite životne sredine i ekoloških unapređenja, npr. za ugrađivanje eko – filtera, smanjenja otpada u proizvodnji proizvoda i usluga i dostizanje ISO standarda. Viškovi plaćenih poreza na račune javnih prihoda, lokalne zajednice će usmjeravati na račune lokalnih i državnih ekoloških fondova, dok će drugi drugi dio usmjeravati na kontinentalne fondove za zaštitu prirodne sredine i podršku gradnji ekološki prihvatljivih objekata na različitim pograničnim mjestima.

Organizacije će u poslovnim knjigama, sa novim računovodstvom pravdati sve troškove, zarade koje se vode u akumuliranim jedinicama rada radnika, vrijednost proizvoda / usluga u jedinici rada i zarada vlasnika u jedinicama rada će se pratiti, koja može biti maksimalno 2 puta u odnosu na prosjek akumuliranog rada radnika te organizacije. Sve to će biti opravdani rashod u poslovnim knjigama, dok će sav višak izmjeren u akumuliranim jedinicama rada, organizacija biti dužna da prenese na račune javnih prihoda sa kojih će isključivo ulagati u hartije od vrijednosti organizacije putem zvanične berze.

Sve će ovo pomoći samo onim organizacijama koje pređu na savremeniju tehnologiju proizvodnje roba ili usluga, to jest da postanu aktivnije i da unaprijede svoju poslovnu djelatnost. Socijalna ekonomija preuzima sve pozitivne karakteristike: ekonomije u više smjerova, ekološke ekonomije, kružne ekonomije, plave ekonomije, zelene ekonomije, ali najbitnije što je osnovni ekonomski cilj ekonomska zaštita eksploatacije rada radnika kao i podrška postojanju zdravih firmi koje se ne bave sivom ekonomijom, crnom ekonomijom, zagađivačkom i špekulativnom ekonomijom. Zbog toga će takve organizacije povećati broj zaposlenih radnika i dodatno će se unaprijediti zaštita životne sredine, sa povećanjem ulaganja akumuliranih jedinica rada. Nasuprot ekološki aktivnijim organizacijama su druge organizacije koje svoju proizvodnju roba ili usluga bazirati na zastarjelim i zagađivačkim tehnologijama, ove organizacije će plaćati enormno veće ekološke takse, što će im povećati rashode i vremenom se neće održati u socijalnoj ekonomiji. Vremenom će te organizacije smanjivati broj radnih mjesta za radnike, dok će na drugoj strani radnici prelaziti zbog boljih uslova zaposlenja u druge organizacije koje već imaju dostiguti veći stepen ulaganja akumuliranih radnih jedinica.

REZULTATI I DISKUSIJA

Prestanak hladnog rata, ujedinjenje Njemačke, rasformiranje SSSR-a i nepostojanje straha od tzv. „sovjetske opasnosti“ doveli su, između ostalog, i do povremenog izbijanja otpora prema politici i interesima SAD, i nametnuli potrebu revizije odnosa u okvirima bivšeg Zapadnog bloka u kojem SAD-e i dalje ostaju vodeća vojna snaga, ali nemaju istu dimenziju uticaja na ekonomskom planu (Adamović, 1999). Međutim, proces globalizacije, kao i svaki proces, nema isključivo pozitivne efekte, već zahtjeva i svojevrstne troškove prilagođavanja nacionalnih ekonomija.

Intenzifikacija globalizacije svjetske privrede realno se sagledava iz podataka o dinamici rasta svjetske proizvodnje i svjetske trgovine. U razdoblju 1960-1995.godine rast svjetske trgovine je bio tri puta veći od rasta svjetske proizvodnje: vrijednost svjetskog izvoza iznosila je 629 milijardi dolara 1960.godine, dok je u 1995.godini premašila iznos od 1 trilion dolara (sve u cjenama iz 1995.godine). Ovaj proces u fizičkim pokazateljima ispoljava se u godišnjoj stopi rasta svjetske trgovine u iznosu od 6,1%, dok je svjetska proizvodnja rasla po stopi od 3,8% (Government Printing Office, 1997) Još su impresivniji podaci o rastu obima svjetske trgovine. Prema procjenama Svjetske trgovinske organizacije (STO), tokom razdoblja poslije Drugog svjetskog rata, obim svjetske trgovine povećan je 15 puta, dok je obim svjetske proizvodnje povećan 6 puta (Ruggiero, 1997). Prema istom izvoru, udeo svjetske trgovine u svjetskom dohotku povećan je tokom četiri decenije poslije Drugog svjetskog rata sa 7% na 21%.

Izolacija ili zaostajanje u intenzitetu korišćenja savremenih pozitivnih procesa u svjetskoj ekonomiji podstiče i povećava već postojeće osiromašenje kvaliteta života stanovništva bilo koje zemlje koja ne može da učestvuje i utiče na ekonomsku sigurnost. Ekonomska sigurnost manjih država treba da uključuje: povećanje produktivnosti i proizvodnje korisnih dobara i usluga, smanjenje siromaštva u svetu, osiguranje pravedne raspodele dobara i stalno unapređivanje jednakosti u svim segmentima privređivanja; osiguranje zaposlenosti, zarada, novih investicija, trgovine i distribucije roba i podizanje inovativnosti i preduzetništva (Pokrajac, 2009).

Socijalna ekonomija preuzima sve pozitivne karakteristike ekonomije u više smjerova, ekološke ekonomije, kružne ekonomije, plave ekonomije, zelene ekonomije, ali najbitnije što osigurava da u prvi plan dođe osnovni ekonomski cilj a to je ekonomska zaštita eksploatacije rada radnika kao i podrška postojanju zdravih firmi, koje se ne bave sivom, crnom, zagađivačkom i špekulativnom ekonomijom. U budućem vremenu će podržati promjene štednje radnika u smjeru zakonitog ulaganja radnika u socijalne fondove putem berzi rada. Radnik će svojim radom postati dio nove ekonomije i novi vlasnik akumulirane jedinice rada i kapitala. Istovremeno će se na tržištu kapitala, pojaviti i umnožiti dodatne kapitalne investicije vlasnika akumuliranih jedinica rada radnika, i koji će postati konvergentni sa kapitalom prebogatih pojedinaca i postati nova poveznica upravljačke sile u korporacijama koje će postepeno postajati dio ekološke i zdrave prirodne sredine sa radnikom i njegovim akumuliranim mjernim jedinicama rada kao novog izraza za platu i vrijedost rada na lokalnim i svjetskim berzama.

Ekonomije većine država u svijetu su zasnovane na kapitalističkom načinu proizvodnje prema osnovnim pravilima pretvaranja robe u novac i obrnuto (RNR-NRN). Neposredni oblik robnog prometa jeste $R - N - R$, pretvaranje robe u novac i pretvaranje novca u robu, prodavanje radi kupovanja, kao i drugi oblik $N - R - N$ pretvaranje novca u robu i pretvaranje robe u novac, kupovanje radi prodavanja. Novac, koji po svom kretanju opisuje ovaj poslednji krug, pretvara se u kapital, postaje kapital, pa je već i po svojoj odredbi kapital (Marx, 1973).

Zaključak ovog rada je da novi koncept ekonomske teorije socijalne ekonomije u svojem glavnom odredištu definiše da novac i roba u sebi sadrže akumuliranu jedinicu rada „a“, što znači da se rad dodatno respektuje u vrijednosti robe, novca i kapitala. Kada se isti koncept primjeni u jednoj od osnovnih Marksovih formula: „ $Ra + Na + Ra$ “ i suprotno „ $Na + Ra + Na$ “, može se zaključiti da akumulirana vrijednost jedinice rada predstavlja dio vrijednosti akumulacije kapitala. Teoretski, ovim radom je potvrđena nova dimenzija koncepta socijalne ekonomije, koja će u budućem vremenu biti novi zamajac u ekonomskim shvatanjima o učešću rada u samoj akumulaciji kapitala, kao i mogućnost da se akumulirana jedinica rada radnika kao pojedinca uključi u sve ekonomske tokove kapitala u svijetu.

ZAKLJUČCI

XXI vijek je prekretnica u odnosu na prethodni dio istorije čovječanstva u smislu globalnih interesa razvijenih zemalja, a koji prerasta u novo globalno kretanje i borbu za postojeća tržišta u svijetu. Na područjima država dugotrajno obuhvaćenim velikim brojem gladnog stanovništva ubrzano se širi siromaštvo, što će najvjerovatnije biti uzrok novih preokreta i promjena kao i poražavajućih dešavanja koja će izazvati nove globalne promjene u svijetu. Razvijene ekonomije će vremenom će se boriti da ovladaju malim i siromašnim državama, sa ciljem preuzimanja prednosti nad „svjetskim-globalnim tržištem“, dok za to budu postojali ekonomski potencijali regiona i država. Novi ekonomski ciljevi socijalne ekonomije su da vremenom preuzimu sve pozitivne karakteristike ekološke ekonomije, kružne ekonomije, plave ekonomije, zelene ekonomije, koja će u zaštititi rad radnika i podržati postojanje firmi koje se ne bave sivom, crnom, zagađivačkom i špekulativnom ekonomijom. Podržaće promjene štednje radnika u smjeru zakonitog ulaganja radnika u socijalne fondove putem berzi rada, i radnik će svojim radom postati dio nove ekonomije i kao vlasnik akumuliranog novca i kapitala. Istovremeno će se tržište kapitala, umnožiti sa kapitalnim investicijama radnika, koji će postati konvergentni sa kapitalom prebogatih pojedinaca i postati balansirana poveznica upravljanja u savremenim korporacijama, koje će postepeno postajati dio ekološki zdrave prirodne sredine sa radnikom i njegovim akumuliranim mjernim jedinicama rada. Može se zaključiti da akumulirana vrijednost jedinice rada predstavlja dio vrijednosti akumulacije kapitala, koji će postati novi zamajac u ekonomskim shvatanjima učešća rada u samoj akumulaciji kapitala i uključivanja akumulirane jedinice rada u sve ekonomske tokove života ljudi u svim državama i kontinentima.

LITERATURA

Adamović, Lj., (1999). *Tendencije u svjetskoj privredi i položaj SR Jugoslavije*. Beograd: Ekonomski fakultet.

- Government Printing Office (1997). Economic Report of the President. Washington, USA.
- Marx K., (1973). *Kapital*. Beograd, Beogradski izdavački – grafički zavod.
- Piketty, T. (2015). *Kapital u dvadeset prvom vijeku*. Buybook.
- Pokrajac, S. (2009). Održivi razvoj i ekološka ekonomija kao poslovne paradigme. *Škola biznisa*, 4, 21-30.
- O'brien, R., & Williams, M. (2004). *Global political economy: Evolution and dynamics*. Macmillan.
- Ruggiero, R. (1997). The high stakes of world trade. *Wall Street Journal*, 28.
- Stiglitz, J. E. (2002). *Globalization and its discontents*. New York-London: WW Norton & Company.
- Stiglitz, J. E., Veljković, J., Rudović, B., Mencinger, J., & Horvat, B. (2004). *Protivrečnosti globalizacije*. SBM-x.
- Vukmirica, V., i Špirić, N. (2005). *Ekonomska i monetarna integracija Evrope*. Ekonomski fakultet u Banjoj Luci.

THE BASIS OF A NEW CONCEPT OF SOCIAL ECONOMY

Mirko Miličević¹, Milorad Đukić²

¹Tax Administration of Republic Srpska, Trg Republike Srpske 8, 78 000 Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, milicevicmirko1@gmail.com

²University PIM, Faculty of Economics, despota Stefana Lazarevića bb, 78 000 Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

ABSTRACT

This paper points out the shifts in the issue of socio - economic relations based on the social economy. At the very end of the active process of globalization and all the conflicts that arose at the beginning of the 21st century due to connecting and increasing the number of big capital owners, poverty will spread to such an extent that many countries will become economic vassals, while a small number of hyper-rich to that extent to consolidate its equity capital in different countries or continents. The borders of the states that now exist will become formal and irrelevant due to a new kind of economic imperialism, as a precondition for the most powerful control of the human race by the hyper-rich, and the incredible expansion of their ownership power in the world. new owners. The social economy is the light of the time that comes after globalization, because in its new concept it indicates that human labor can become an accumulated unit, which with its value becomes part of capital, which reduces or destroys inequalities in the relationship between labor and capital worldwide.

Keywords: social economy, globalization, economic imperialism.